

FORSKNING I PÆDAGOGERS
PROFESSION OG UDDANNELSE

Gadepædagogiske greb om ungdom, udsathed og fællesskaber

Helene Falkenberg

lektor og phd, KP, hfa@kp.dk

Rasmus Præstmann Hansen

lektor og phd, KP, raph@kp.dk

<https://tidsskrift.dk/FPPU>

Resumé

Artiklen sætter fokus på gadeidrættens fritids- og ungdomspædagogiske potentia-ler og bidrager med viden om nye former for fritidsorganiseringer omkring gade-kulturelle praksisser, f.eks. skateboarding, parkour og panna. Vi zoomer ind på, hvilke forhåbninger gadeidrættens aktører har til gadepædagogiske praksisser, og hvordan disse forhåbninger rummer en rettethed mod at skabe fællesskaber blandt udsatte unge. Gennem et interviewbaseret empirisk studie fremanalysere vi to forskellige, men forbundne forhåbninger om dels gadeidrættens pædagogiske bidrag i forhold til udsatte ungdomsliv og dels orkestreringen af ungefællesska-ber via gadeidrætsaktiviteter. Analyserne afslører det høje ambitionsniveau, der cirkulerer omkring gadeidrættens fritidsorganiseringer om at bidrage til sociale forandringer og fællesskaber gennem gadepædagogiske praksisser i storbyen.

Abstract

This article focuses on the pedagogical potentials of street sport projects as organ-ised leisure sites for socially vulnerable youth. The article aims to contribute to knowledge of new organisational sites for young people's leisure activities embed-ded in street cultures, for example skateboarding, parkour and panna. The paper illuminates through an interview-based empirical study how street pedagogical hopes function in street sport projects. The analysis shows how these hopes frame the desires of different street sport project organisers to orchestrate communi-ties among socially vulnerable youth. In conclusion, the paper reveals the high ambitions that circulate around these street sport project to create social change and communities for socially vulnerable youth through urban street pedagogical practices.

Nøgleord

Gadepædagogik, gadekultur, gadeidræt, forhåbninger, udsathed, ungdom, fælles-skaber

Keywords

Street pedagogy, street culture, street sport, hopes, social vulnerability, youth, communities

Indledning

Gennem de seneste årtier er gadekultur og gadeidræt, som i sin oprindelse er selvorganiserede subversive undergrundskulturer, blevet en del af de mere institutionaliserede skole- og fritidstilbud til unge. Fælles for disse tilbud er forhåbninger om at skabe lyst til læring og uddannelse via unges passioner for gadekultur og gadeidræt (Falkenberg & Juelskjær, 2015; Falkenberg, 2017; Rasmussen, 2020). Eksempler herpå er en række nationale projekter og initiativer, hvor arkitektdesignede gadekulturelle miljøer i form af parkouranlæg, skaterramper og multiaktivitetsbaner bliver etableret i skolegårde med ambitionen om at skabe attraktive udemiljøer (Falkenberg & Juelskjær 2015)¹. Ligeledes ser vi, hvordan gadekultur institutionaliseres som alternative fritidstilbud, unge kan gå til efter skole (f.eks. L.O.W Academy eller Street X) eller som en linje unge kan vælge på efterskoler (Sorø Gymnastikefterskole), højskoler (Gerlev Idrætshøjskole) og udskolinger (Fryshuset i Stockholm). Derudover vinder gadekulturelle praksisser også frem i ungdoms- og fritidsklubber, hvor der i samarbejde med eksterne gadeidrætsudøvere eksempelvis bliver arrangeret events og turneringer omkring street-basket og gadefodbold.

Denne artikel fokuserer på sådanne fritids- og ungdomspædagogiske projekter og initiativer, som vi i disse år ser skyde frem i landets større byer. Det er projekter og initiativer, der arbejder med gadekulturelle praksisser såsom parkour, street basket, skateboarding, panna og street dance². Disse nye fritidsorganiseringer er ofte arrangeret af forskellige non-profit og private NGO'er samt gadeidrætsprojekter. Et fællestræk ved de nye fritidsorganiseringer er forhåbninger om, at gadeidræt og gadekultur samt særlige organiseringer af disse kan tilbyde alternative fritidstilbud til forskellige ungegrupper og fremme deres deltagelse og engagement i ungefællesskaber. Disse forhåbninger skal bl.a. ses på baggrund af unges generelt dalende deltagelse i og medlemskab af de etablerede institutionaliserede fritidstilbud såsom ungdomsklubber og idræts- og sportsforeninger (Kofod, 2009; Larsen, 2018; Laub & Pilgaard, 2013).

Disse fritidsorganiseringer udgør således en del af det fritids- og ungdomspædagogiske felt, hvor der aktuelt cirkulerer ambitioner om at opløse grænser mellem og inden for de 'traditionelle' institutioner for unge (f.eks. ungdomsklub og idræts- og sportsforeninger), gentænke samarbejder (f.eks. mellem skole og fritidsinstitutioner) og etablere alternative fritidstilbud på tværs af unges arenaer som

1 Se f.eks. Skole+ projektet "Drøn på din skolegård" (<https://www.loa-fonden.dk/temaer/aktive-skoler/se-projekterne-dr%C3%B8n-paa-skolegaarden/>), "Playspot"-projektet (<https://www.loa-fonden.dk/media/8428/playspots.pdf>) eller "God omvej" (<https://realdania.dk/projekter/en-god-omvej>).

2 Her kan nævnes: LOW-academy - Life-on-wheels: (skateboard, løbehjul og rulleskøjter), Street movement (parkour-træning), Street X (parkour-træning), Don't give a fox (skateboard-træning - pigegruppe), Panna House (panna-træning og event), Street Society (gadefodboldstræning og event), Game: organisering og facilitering af gadeidrætsaktiviteter samt DGI Gadeidræt/Cross roads: organisering og facilitering af gadeidrætsaktiviteter. De første aktører har primært fokus på træningsaktiviteter, mens de to sidste – og de mest etablerede aktører – har fokus på organisering og facilitering af gadeidrætsaktiviteter og gadekulturelle initiativer.

et led i at skabe sammenhængende ungeindsatser (Larsen, 2018). Det fritids- og ungdomspædagogiske felt er med andre ord under forandring og drevet af ambitioner om, at børn og unges læring og trivsel kan og bør foregå alle mulige steder og på tværs af institutionelle grænser (Pors & Hansen, 2018). Dette er bl.a. båret frem af skolereformen fra 2014 og dens mål om 'den åbne skole' (Bjerg & Vaaben, 2015) samt fritidspædagogiske overvejelser om, hvordan ungdomsklubben vedligeholdes som et attraktivt og relevant tilbud til unge (Larsen, 2018). Herigennem bliver fritids- og ungdomspædagogiske tilbud sat til diskussion, hvor revitaliseringer af f.eks. klubbernes og skolens funktion diskuteres i sammenhæng med nye aktørers roller i feltet (Bergman & Plotnikof, 2018).

Det er netop i disse re-konfigurationer af det fritids- og ungdomspædagogiske arbejde omkring fritidstilbud til unge, at nye fritidsorganiseringer omkring gadeidræt og gadekultur dukker op som potentielle og alternative aktører (Sand, 2019). Her er tale om en række forskelligartede aktører, hvad angår gadekulturel praksis og organiseringsform, hvor f.eks. Street X og Panna House arbejder med henholdsvis parkour og panna, mens de to mest etablerede aktører på feltet - GAME og DGI Gadeidræt - har fokus på organisering og facilitering af forskellige gadekulturelle praksisser og gadeidrætsaktiviteter.

Disse gadeidrætsaktører søger at udvide og udfordre pædagogisk arbejde i det fritids- og ungdomspædagogiske felt, hvor de organiserer, arrangerer og faciliterer gadeidræt og gadekultur som alternative fritidstilbud til unge. Her arbejder de med gadekulturelle praksisser, herunder gadekulturens stil, sprog og stemninger samt aktivitets- og organiseringsformer, og håber at tilføje noget nyt til de normer og praksisser, der historisk er knyttet til f.eks. ungdomsklubber og idræts- og sportsforeninger (Sand et. al, 2020). De byder med andre ord ind med gadepædagogiske greb og er således, hvad vi i det følgende karakteriserer som gadepædagogiske fritidsorganiseringer.

Fokus – gadeidræt som fritids- og ungdomspædagogisk medspiller

Denne artikels formål er at belyse gadeidrættens fritids- og ungdomspædagogiske potentialer samt bidrage med viden om nye former for fritidsorganiseringer omkring gadekulturelle praksisser. Artiklen analyserer centrale aktører inden for gadeidræt samt deres forhåbninger og forestillinger om at være fritids- og ungdomspædagogiske medspillere og leverandører af særlige gadepædagogiske greb. Dette giver os indsigt i den forståelses- og handlingshorisont, der præger det fritids- og ungdomspædagogiske arbejde generelt og de gadepædagogiske fritidsorganiseringer specifikt. Gennem artiklen henviser vi til *gadekulturelle praksisser* forstået som skateboard, panna, parkour etc., mens vi anvender betegnelsen *gadeidrætsaktiviteter*, når disse praksisser flytter ind i organiserede og arrangerede rammer initierede af gadeidrætsaktører. I artiklen fremanalyserer vi aktørernes pædagogiske forhåbninger og forventninger til de gadekulturelle praksisser, når disse omformes til og udfoldes som gadeidrætsaktiviteter rettet mod at bryde udsatte ungdomsliv og skabe ungefællesskaber.

Artiklen er baseret på et forskningsprojekt (2018-2020)³ om ungefællesskaber i gade- og bykulturelle initiativer og disse initiativers in- og eksklusionsprocesser samt potentialer i relation til udsatte unge (Falkenberg & Præstmann Hansen 2020). Forskningsprojektets empiriske materiale består dels af kortere feltstudier af gadeidrætsaktiviteter i og omkring byens designede skaterparker og -haller samt mere organiserede gadeidrætsaktiviteter, dels 13 kvalitative interviews med ansvarlige gadeidrætsaktører inden for fritidsorganisationerne, udøvende gadeidrætsaktører og gadeidrætsdeltagere, samt dels læsninger af fritidsorganisationernes hjemmesider og sociale medieplatforme. I denne artikel trækker vi primært på interviewmateriale med ansvarlige gadeidrætsaktører og deres overvejelser om gadeidrættens potentialer i fritids- og ungdomspædagogisk arbejde i forhold til unges udsathed og fællesskaber.

Ungdomsforskning – at undersøge gade- og ungdomskulturelle praksisser

I nærværende artikel placerer vi vores arbejde indenfor dansk og skandinavisk ungdomsforskning, herunder forskning i fritids- og ungdomspædagogisk arbejde under forandring, der bl.a. fokuserer på unges liv på kanten. Inden for dette felt er der en særlig opmærksomhed på, hvilke normer og praksisser der er på spil og under opbrud både blandt unge og i det fritids- og ungdomspædagogiske arbejde. I forskningsfeltet er dette pædagogiske arbejde primært blevet undersøgt med fokus på identitet og fællesskaber, etnicitet, klasse og lokalitet samt udsathedsproblematikker (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017; Hansen, 2014; Petersen et.al., 2019).

Samtidig knytter artiklen an til en række by- og ungdomssociologiske forskningsarbejder, som beskæftiger sig med, hvordan unges gade- og ungdomskulturelle praksis- og udtryksformer inddrages i ungdomspædagogiske fritidstilbud rettet mod unge i udsatte positioner (Nielsen & Sørensen, 2017; Sand et. al, 2020; Sernhede, 2001). De gade- og ungdomskulturelle praksisser og fænomener – f.eks. hiphopkulturelle musik- og danseformer – bliver her analyseret og diskuteret i relation til unges sociale og kropslige samspil samt deres møde med forskellige pædagogiske arrangementer (Nielsen & Sørensen, 2014; Præstmann Hansen, 2020; Riis Bach, 2014). I forlængelse heraf henter vi inspiration i videreudviklingen af den britiske Cultural Studies-tilgang og dens fokus på unges kulturelle praksis- og udtryksformer forankret i forskellige sub- og modkulturelle tendenser f.eks. fra den globale skater- eller parkourkultur (Wheaton, 2007; Bäckström & Sand, 2019). På den ene side har denne tilgang netop fokus på, hvad der er på spil, når unge udtrykker, manøvrerer og orienterer sig i og gennem gadekulturelle praksisser som parkour og skateboarding. På den anden side er der også blik for de forhåbninger som f.eks. arrangører og instruktører af gadekulturelle praksis-

3 Forskningsprojektet "Pædagogisk arbejde på tærsklen mellem arrangerede fritidsarenaer og etablerede uddannelses- og fritidstilbud". Projektet var forankret på Institut for Pædagoguddannelsen, Københavns Professionshøjskole.

ser markerer og taler frem som del af projekternes og initiativernes ambitioner, herunder forestillinger om at anspore unge til at praktisere deltagelse og engagement (Beal et. al, 2017).

Forhåbninger

Forhåbninger forstår vi som følelser eller affekter, der retter sig mod forandring og har performative kvaliteter, idet forhåbninger engagerer, motiverer og passionerer gadeidrættens aktører på bestemte måder. Vi knytter her an til den non-repræsentationelle tænkning, Ben Anderson (2006)⁴, der tager udgangspunkt i Ernst Blochs forståelse af håb som en fremtid- og forandringsorienteret rettethed, der ikke kun retter sig mod det, der eksisterer allerede, men også mod de mulige fremtider. Håb begrebsættes med andre ord som en drivkraft orienteret mod det potentielle eller mod det, der endnu ikke er indtruffet (Anderson 2006). Anderson formulerer endvidere håb som en affekt – som en fremtidslængsel efter noget som endnu ikke er. Håb tænkes her sammen med en affektteoretisk tænkning, hvor det sociale – de sociale og menneskelige relationer – forstås som andet og mere end effekterne af sproglige diskurser, men også som effekterne af kropslige og materielle praksisser samt af stemninger, passioner, atmosfærer, intensiteter osv. (Knudsen & Stage 2015). Informeret af denne tænkning er vores fokus på forhåbningernes effekter snarere end på end deres iboende betydninger. Ligeledes trækker vi på Andersons tænkning i forståelsen af håb-dels som udtryk eller orienteringer, der forbinder mellem nutider og fremtider, dels som et engagement med verden rettet mod det potentielle mulige, som endnu ikke er.

Håb eller forhåbninger bliver et relevant begreb i vores analyse af gadekulturelle praksisser og gadepædagogiske fritidsorganiseringer, idet disse initiativer fremkommer i en tid med re-konfigureringer inden for det fritids- og ungdomspædagogiske arbejde, hvor der som nævnt cirkulerer forandringsambitioner, opbrud i tidligere pædagogiske praksisser og en orientering mod forandrende praksisser (Bergmann & Plotnikof, 2018; Larsen, 2018; Pedersen & Feilberg 2015). Forhåbninger om at kunne skabe sociale forandringer dukker bl.a. op i gadeidrætsorganisationernes forskellige selvrepræsentationer. Således kan man f.eks. læse på GAME's hjemmeside, at organisationen har håb om at skabe ”varige sociale forandringer og sammenhængskraft i storbyen” via gadeidræt og gadekultur⁵. Ligeledes fremgår det af DGI's hjemmeside, hvordan denne organisation har for-

4 Den non-repræsentationelle tænkning (NRT) er en paraply-betegnelse for en samling af forskningsarbejder på tværs af en række discipliner indenfor de sociale og humane videnskaber, der medtænker geografiske komponenter som tid, rum og sted, som forstås som sociale praksisser. Samtidig knytter NRT an til en række andre forskningsfelter og teoretiske tænkninger såsom feministiske studier, STS, ANT, ny-materialistisk teori, performance studier, materiel kultur, kulturgeografi, emotionel sociologi, sensorisk antropologi, postfænomenologi og trækker på tænkere som Bruno Latour, Judith Butler, Elisabeth Grosz, Donna Haraway, Brian Massumi, Tim Ingold, GillesDeleuze & Felix Guattari.

5 <https://game.ngo/who-we-are/about-game/>

andringsambitioner om at skabe fællesskaber og løfte lokale (udsatte) boligområder⁶.

I artiklens analyser tager vi udgangspunkt i gadeidrætsaktørernes beskrivelser og forklaringer, og hvordan de herigennem fremstiller forskellige forhåbninger og forestillinger om gadeidrættens fritids- og ungdomspædagogiske potentialer.

Gadeidræt som redningsbastion for udsatte ungdomsliv

I den første analysedel opholder vi os ved de forhåbninger og forventninger, som gadeidrættens aktører markerer i forhold til at blive en ungdomspædagogisk medspiller, der tilbyder noget særligt til udsatte unge og på sigt bryder udsathedsprocesser. Vi begynder analysen med at udfolde, hvem gadeidrættens aktører udpeger som udsatte unge, og dernæst hvilke komponenter i udsathedskategorien aktørerne fremstiller som centrale⁷.

En første pointe i relation til gadeidrættens udpegninger af udsatte unge som potentiel målgruppe er, at gadeidrættens fokus på udsatte unge bliver aktiveret af private fondes interesse for og udpegninger af udsatte unge som en målgruppe for forskellige sociale og pædagogiske indsatser, f.eks. Bikubefonden, Veluxfonden, Trygfonden og Egmontfonden⁸. En af de centrale aktører inden for gadeidrætten forklarer, hvordan opmærksomheden på de udsatte unge dukker op:

”Dengang gadeidræt begyndte at tiltrække opmærksomhed hos organisationer og fonde osv., der var det meget den udsatte dimension, man var optaget af: ”Kan det her noget for de her udsatte målgrupper her?” Og det var vi ret hurtigt villige til at sige ja til. GAME var ret hurtig til det og en række aktører sagde også ”Jamen, det er det gadeidræt kan. Det er alle dem, der ikke kan være med i foreninger og sådan noget. De kan finde en plads her”. Og derfor blev gadeidræt i en periode ret meget ophøjet til at være sådan en redningsbastion for nogle af de folk, der ikke kunne komme ind i det etablerede foreningsliv”.

Citatet giver os indsigt i, hvordan fondenes udpegninger af udsatte unge som målgruppe for gadeidrætsaktiviteter bliver genkendt og grebet af forskellige gadeidrætsaktører i feltet. Her kan vi fremlæse, at udsathed bliver koblet sammen med unges foreningsløshed og eksklusion fra det etablerede foreningsliv, hvilket er velkendte komponenter i udsathedskategorien inden for ungdomspædagogisk arbejde i klubber og på gadeplan (Sandbjerg, 2015) samt inden for idrættens ung-

6 <https://www.dgi.dk/samarbejd/om-vores-fokusomraader/programomraader/dgi-gadeidraet>

7 Sociale kategorier forstår vi, med inspiration fra den poststrukturalistiske tradition inden for uddannelsesforskning, som konstruktioner med flydende indhold og betydning, der forhandles og skabes i relationer og samspil (Staunæs 2004). Sociale kategorier er med andre ord ikke uforanderlige og konstante variable og ej heller direkte spejlinger af virkeligheden. Sociale kategorier fungerer som redskaber, vi bruger til at orientere os med. Når vi i det følgende sætter fokus på, hvordan idrættens gadeaktører udpeger nogle unge som udsatte unge, bidrager det til at skabe eller stadfæste nogle bestemte ungegrupper.

8 Dette kan ses i relation til de udviklinger af velfærdsarbejdet omkring udsathed, hvor sociale og pædagogiske indsatser og projekter helt eller delvist understøttes og reguleres gennem private/sociale fondes økonomiske tildelinger af projekt- og udviklingsmidler (se f.eks. Bergmann & Højlund, 2015; Henriksen et.al, 2015; Villadsen, 2010).

domsforeningsarbejde (Østergaard, 2011). Vi kan således spore forhåbninger om gadeidrætten som redningsbastion for udsatte ungdomsliv. Disse forhåbninger er gennemgående for de centrale gadeidrætsaktører, men gælder også for en række af de mindre aktører inden for gadeidrætsfeltet, hvor bl.a. deres hjemmesider og sociale medieplatforme markerer ambitioner om ”at mindske unges risiko for ekskludering” eller ”at give unge en retning på deres liv”.

I det følgende udfolder vi yderligere, hvordan udsathedskategorien konstrueres blandt aktørerne og belyser herigennem, hvordan det ungdomspædagogiske arbejde omkring gadeidrætten bliver tilskrevet potentialer til at (re)organisere unges tid og sted. Vi begrebsliggør i forlængelse heraf unges tidslige overskud og stedlige underskud som centrale komponenter i udsathedskategorien.

De forenings- og klubløse unge med tidsoverskud

Vi åbner dette analyseafsnit med et citat med gadeidrætsaktørernes fremstillinger af udsathedskategorien:

”Der er sådan hele midtergruppen af unge, som nok er dem, vi typisk arbejder med. Altså nogle unge, som hænger ud nede ved klubben eller hænger ud ovre på fodboldbanen og ikke rigtig laver noget – keder sig sgu lidt – og så laver de lige en lille smule ballade en gang imellem, men ellers så passer de egentlig deres skole. Det er nok dem, vi typisk sådan tapper ind på gennem vores gadeidrætstiltag og inklusionstiltag (...) Vi har vores kompetencer til at fange dem, der står sådan lidt på kanten. Tipper de den ene vej, jamen så ender de herovre i det tunge. Tipper de den anden vej, jamen så bliver de sgu bare guds bedste børn nærmest. Og det er dem, vi typisk arbejder med.”

Citatet giver indblik i udsathed som formbar og flydende kategori, når gadeidrættens aktører beskriver målgrupperne for deres arbejde. Her bliver unge uden fritidstilknytning, der hænger ud, keder sig og derfor laver ballade, udpeget som potentielle udsatte unge. I citatet bliver disse unge fremstillet som en såkaldt midtergruppe, der ”står lidt på kanten”, men stadig kan indfanges af og trækkes ind i gadeidrætten⁹. Vi fremlæser her, hvordan målgruppen udpeges som unge, der er klub- og foreningsløse, men også i tidsoverskud og stedsunderskud. Vi kan med andre ord spore forhåbninger om, at de unge gennem gadeidrætten tipper den rigtige vej og derved bliver ”guds bedste børn”. Betegnelsen, at de unge står på kanten, giver således indtryk af en forestilling blandt gadeidrættens aktører om, at udsathed kommer i forskellige grader og former. En gadeidrætsaktør differentierer i det følgende i målgruppens udsathed:

”Hvis spektret for udsathed tenderer helt over til allerede kriminel eller kriminel løbebane, så er vi ligesom derovre, hvor gadeidrætten – den redder altså ikke nogen folk derovre. Men dem arbejder vi heller ikke med. Det er oplagt som en socialpædagogisk opgave. Så det bilder vi ikke os selv ind, at vi kan.”

9 Udsathed som en balancegang på kanten er samtidig en forståelse, som vi genfinder i ungdomsforskningen, hvor udsathed forstås som et fænomen, der skabes, formes og forhandles (Katznelson, et. al, 2015, 27). Selve vendingen ”unge på kanten” bruges som en metafor for, at de unges udsathed kan gå begge veje.

I de ovenstående citater tydeliggøres det, hvordan de unge på kanten der netop tipper over i, hvad aktørerne betegner som tung udsathed, bliver udgrænset som en del af målgruppen. De unge, der her udpeges som gadeidrættens målgruppe, er de unge, der står på kanten af loven, etablerede fritidsorganiseringer (ungdomsklubben og idrætsforeningen) og de institutionelt rammesatte ungefællesskaber. Dette betyder, at de udsatte unge, der potentielt kan 'indfanges' af gadeidrættens aktører og aktiviteter, er, hvad vi begrebsligger som unge med problematiske (fri) tidsoverskud og stedtilhør. En af gadeidrættens aktører formulerer det således:

"Deres ugeskema er ikke fyldt ud, hænger ud på gader og stræder, foran en kiosk, står måske flere foran et bibliotek eller hænger ud på skolegården efter skoletid. Du ved, det er dem, der ligesom virkelig er institutionsløse, klubløse børn."

Bekymringen for unge uden for de etablerede fritidsorganiseringer og unges færden i gadens fællesskaber er ikke ny, men rækker tilbage til efterkrigstidens ungdomsarbejde og opkomsten af ungdomsklubberne, hvor en drivkraft var bekymringen for unge, der drev rundt på gaden: "De tilflugtsløse unge" og "De foreningsløse- og institutionsløse unge" (Hansen, 2014, 50). Denne bekymring ledte til bestræbelser på at trække de unge væk fra gaden og dens uorden og over i fornuftige og såkaldte sunde rum, for at sikre en social og kulturel harmonisk udvikling (ibid., 51). Gadeidrættens aktører tapper sig således ind på denne historiske bekymring om de unges tidsforbrug (dvs. disponering af deres frie tid, hvor kedsomheden og faren for ballade er latent til stede) og stedtilhør (dvs. færden på gaden og brug af byrummet) (ibid., 63). Dette læser vi som et udtryk for, hvordan gadeidrættens aktører abonnerer på forestillingen om gaden som et potentielt farligt sted, der appellerer til kedsomhed og ballade. Gaden bliver i denne forståelse her fremstillet som et problematisk stedtilhør og dermed en kraft, der kan svinge de unge over i udsathed/udover kanten, hvilket gadeidrættens fællesskaber håbes at kunne modvirke. Potentialerne i gadeidrættens fællesskaber udfoldes i den næste analysedel.

Gadeidrættens orkestrering af ungefællesskaber

Stedtilhør, som komponent i udsathedskategorien, knytter an til, at visse steder, boligområder og lokalforankrede fællesskaber ifølge gadeidrættens aktører kan være negative. I relation hertil betragter gadeidrætsaktørerne gadekulturelle praksisser som et pædagogisk greb, der kan trække de unge væk fra boligområdet og gadens negative fællesskaber i storbyen. En gadeidrætsaktør forklarer potentialet i de organiserede gade fodboldsaktiviteter:

"Når de er her, så er de heller ikke ude at lave ballade. Når de bliver stimuleret og bliver aktiveret, så er der ikke mulighed for, at de her unge mennesker opsøger nogle af de her negative fællesskaber, som desværre er der, og som de skal forholde sig til. Det er, fordi de unge mennesker bor der. Desværre er det nogle gange, at de dårlige drenge og de her grupperinger fylder. Jeg tænker, at det også må være svært som ung dreng, hvis forel-

drene ikke giver den rette støtte hjemmefra til at kunne træffe de rette beslutninger på de rette tidspunkter. Der føler vi gedefodbolden og gadesporten ligesom kan være med til at give dem noget andet.”

I citatet hører vi om bestemte steder med negative fællesskaber og såkaldte dårlige drenge og grupperinger. Her bliver de unges deltagelse i organiserede gadeboldsaktiviteter fremstillet som et greb til at forhindre tid til ballade og tilhør til negative steder og fællesskaber. Der kan således spores en forhåbning blandt gadeidrættens aktører om, at gadeidrætten kan trække unges opmærksomheder og tiltrækning væk fra boligområdets negative fællesskaber. Dette læser vi som positionering af gadeidrætten som en forebyggende pædagogisk opgave i tråd med det ungdomspædagogiske arbejde i såvel ungdomsklubber som idrætsforeninger, hvor ambitionen netop er at trække de unge væk fra nogle specifikke (farlige) stedtilhør og over i nogle andre (positive) stedtilhør og herigennem tilbyde andre typer tidsforbrug. Forestillingen om gadeidrætten som et potentielt forebyggende og opbyggende fællesskab træder også frem i en gadeidrætsaktørs beskrivelse:

”Jeg forestiller mig et eller andet barn, hvis liv på mange punkter ligesom er lidt mørkt, og han kan ikke rigtig finde rundt i det. Lige pludselig så kommer der sådan et lysanker ned og ligesom kan hives op og kigge ud over mørket. Det er sådan, jeg lidt ser det. Det er et 100 procent positivt fællesskab. Og bare det i sig selv, tror jeg, er nok til at kunne få børn på nogle bedre tanker. Uden at være ekspert i det på nogen måde.”

Forestillingen om gadeidrætten som et positivt (lysende) fællesskab, der organiserer på unge tidlige overskud og stedlige underskud, bliver her fremstillet som et værn mod negative (mørke) fællesskaber. Et gennemgående træk blandt gadeidrætsaktørerne er således en forhåbning om at kunne trække unge væk fra kanten og ind i positive fællesskaber, rammesat af organiserede gadeidrætsaktiviteter, og herigennem bryde udsathedprocesser og involvering i negative fællesskaber. Med andre ord er der ambitioner om at kunne tilskynde til andre tid-sted-bevægelser i ungdomsliv, eller andre organiseringer af unges tidsforbrug og stedtilhør. Det er i relation hertil, at gadeidrættens aktører forestiller dem selv som ungdomspædagogiske medspillere og alternative fritidsorganiseringer, der kan tilbyde noget særligt til udsatte unge og aktivere deres rettethed efter ungefællesskaber.

Frihedsfølelser og uforpligtende fællesskaber

I interviewene cirkulerer der ambitioner blandt gadeidrættens aktører om at skabe ungefællesskaber. Forhåbningen er, at de unge kan lære at indgå i sociale relationer med andre unge gennem de forskellige gadekulturelle praksisser, hvor træning af specifikke aktiviteter, f.eks. en parkourbevægelse eller et skateboard-trick, samtidig er træning i fællesskabende praksisser. I det følgende zoomer vi ind på, hvilke organiseringer og kvaliteter som aktørerne tillægger gadeidrætsaktiviteternes fællesskaber.

Flere af gadeidrættens aktører peger på det uforpligtende element i fællesskaberne og organiseringen af aktiviteterne som særligt attraktivt for de unge, der udpeges som målgruppe. En gadeidrætsaktør fremstiller det således:

"Jeg ser gadeidrætten som et fællesskab, som er uforpligtende, men stadig social og positiv, hvor man ikke behøver at forpligte sig på samme måde. Hvor det er interessen mere end måske forældrene, der har presset barnet. Det er ligesom en platform "for us, by us", hvor vi sætter rammerne vi sammen om. Hvor man ligesom kan ændre retning undervejs."

Forestillingen er her, at det uforpligtende skaber særlige stemninger, som er anderledes end hverdagens obligatoriske og ufrivillige aktiviteter. Fællesskabets rammer fremstilles som midlertidige og formbare og drives frem af interessen for gadeaktiviteten. En interesse som er skabt af de unge selv og ikke gennem pres fra f.eks. forældre. Her er det med andre ord frivilligheden og en særlig form for ungeorganisering, som skaber fællesskabets uforpligtende komponenter. Gadeidrætsaktørens fortællinger giver yderligere indblik i fællesskabets stemninger:

"Når det er de unge, så er det meget hygge, det er sådan et weekendtilbud. Man får lige brændt noget krudt af efter en lang kedelig uge på skolebænken. Der kommer en hyggeonkel, og der er musik. Det er meget afslappet, altså vi står ikke der med en fløjte i munden og siger; "Hey gutter, nu er der samling, opvarmning". Det er mere: "Hey, hvad så drenge, godt at se jer. Hvordan går det? Hvordan er ugen gået?" Sådan prøver vi ligesom at komme ind på nogle andre parametre og de åbner sig op og får lov til at komme med deres playliste "Hey, har I lige hørt den nye sang med Gili. (...) Det er jo en gadekultur, der er lidt uorganiseret. Unge kan godt lide, at det er lidt uforpligtende."

I gadeidrættens fleksible rammer er der ifølge gadeidrætsaktøren mulighed for at brænde energi af på en afslappet måde, hvor det sociale, hyggen og musikken fylder. Det er fællesskab med opmærksomhed på de unges liv og trivsel snarere end på disciplin og træning, som potentielt kan åbne de unge op, der til gengæld selv skal bidrage med at sætte stemningen via deres stil og musik. Samtidig trækkes gadekulturens fleksible organisering og uforpligtethed ind. En anden gadeidrætsaktør peger på, at netop dette 'freestyle'-elementet i gadekulturelle praksisser skaber en frihedsfølelse, der åbner for, at den unge kan finde sin egen stil, identitet og udtrykke sig selv:

"Så det handler om at finde sådan sin egen identitet, sin egen stil i gadefodbold, den måde man selv vælger at bevæge bolden på. Det er jo helt unikt... Det er jo frit for, hvordan du ligesom vil udtrykke dig selv. Det er sjovt, man bruger jo ordet 'udtrykke sig selv med en fodbold'. Det kan lyde mærkeligt for nogle, men når man går ud og spiller med fodbolden, enten om det er med sine venner, eller det er helt alene med bolden og musikken, så er det et eller andet med, man kommer ind i sådan en verden, hvor man ligesom giver slip på alt andet. Man tænker slet ikke over det, man er bare her i nuet, og så giver man bare sig selv med bolden. På den måde kan man udtrykke sig selv, også fordi man skal vise, det man ligesom laver med bolden, det er ikke bare et eller anden andre har skabt, men det er ligesom din forlængelse, din måde at gøre det på."

Dette citat giver indblik i det identitetsarbejde, der muliggøres gennem gadekulturelle praksisser, og hvordan dette identitetsarbejde er forbundet med frihed, hvor den unge finder sit eget udtryk og stil og bliver ét med bolden. Vi får samtidig indblik i kvaliteterne og stemninger i gadekulturens uforpligtende fællesskaber, og hvordan den unge her bliver passioneret af og giver sig hen til de gadekulturelle praksisser. Det uforpligtende og lystbetonet i fællesskaberne fremhæves også som særlige kvaliteter og kontrast til unges gennemregulerede hverdagsliv i uddannelse, som er tidsmæssigt stramt og institutionelt reguleret. Gadeidrætsaktiviteterne tilbyder således andre slags fællesskaber med frie, fleksible og dynamiske rammer, der kan vække og vedligeholde de unges passion for gadeidrætten.

Blandt gadeidrættens aktører cirkulerer der således forhåbninger om, at fællesskaber centreret om gadeidrætsaktiviteter tilbyder organiseringer, der er frie, spontane og åbne. Det er netop sådanne kvaliteter og stemninger, der gør, at disse fællesskaber bliver tillagt et potentiale til at modvirke udsathedprocesser. Samtidig virker fællesskabernes potentialer kun, hvis de unge deltager af egen lyst og passioneres af de gadekulturelle koder og praksisser.

Afslutning

Som alternative og eksperimenterende fritidsorganiseringer omkring gadekulturelle praksisser og medspillere på det fritids- og ungdomspædagogiske felt er ambitionsniveauet højt blandt gadeidrættens aktører: Nye ungefællesskaber skal skabes og unges udsathed skal brydes. Dette sker som et led i aktørernes ambitiøse håb om at skabe varige sociale forandringer, sammenhængskraft og fællesskaber i storbyen gennem gadepædagogiske greb og gadeidrættens aktiviteter.

I artiklen har vi fremanalyseret forhåbninger om gadeidrætten som redningsbastion for udsatte ungdomsliv, hvor udsathedskategorien fremstår som samlinger af formbare og flydende komponenter. Udsathed som kategori konstrueres som en problematisk samling af tidsoverskud og stedunderskud, dvs. udsathed forbindes med unges tidsforbrug, fællesskaber, brug af byen og steder, hvor de unge bor og hører til. Denne udsathedskategori produceres sammen med forhåbninger og forestillinger om, hvad gadeidræt kan tilbyde – eller omvendt, hvad gadeidræt kan blive til sammen med produktionen af udsathed. Forhåbningen er, at gadeidrætten former unge gennem aktiviteter og organiseringer på måder, der kan *tippe de unge* den rette vej ved at tilbyde andre tidsforbrug og stedtilhør.

Forhåbningen om at kunne være en redningsbastion via reorganiseringer af udsatte unges tidsforbrug og stedtilhør involverer en forestilling om, at udsatte unge er unge, der mangler nogle rette tidsorganiseringer og stedtilhør, som gadeidrættens aktiviteter og fællesskaber kan tilbyde. I jagten på gadeidrættens fritids- og ungdomspædagogiske potentialer konstrueres med andre ord en specifik udsathedskategori, der består af tidsligt overskud og problematiske stedtilhør, som gadeidrætsaktørerne forstår, inddeler og opdeler unge igennem. Unge med tidligt overskud og problematiske stedtilhør kategoriserer gadeidrætsaktørerne

som unge 'på kanten', hvor udsathed fremstår som en potentiel fremtid: unge på kanten er ikke nødvendigvis udsatte, men de er i potentiel fare for at blive udsatte, idet de kan tippe den ene eller anden vej. De unge kan "blive guds bedste børn", hvis de "tipper den rigtige vej", som en af gadeidrætsaktørerne formulerer det, men de kan også tippe den anden vej og blive det modsatte. Det er denne potentialitet ved udsathedskategorien, der begrundet gadeidrætten som redningsbastion. Der er som sådan få konkrete erfaringer med, at gadeidrætten redder unge på 'kanten', men forhåbninger om at kunne redde unge på 'kanten'. Gennem disse forhåbninger kommer gadeidrætten til at syne som et gadepædagogisk greb og en potentiel redningsbastion for unge på kanten af udsathed.

Denne forhåbning om at være redningsbastion indeholder også håb og frygt for gadens kraft. I relation til de nævnte udpegninger af problematiske stedtilhør fremstilles gaden som et potentielt farligt sted og som en kraft, der kan skubbe unge udover kanten. Det er en interessant pointe, for gadeidrætten tager også gaden i brug som et led i at mobilisere, inkludere og passionere de unge. Her assisterer gaden med en kraft, der kan svinge den unge ud af udsathed og ind i fællesskaberne. Dette rejser et væsentligt spørgsmål til videre bearbejdning af gadepædagogiske greb og organiseringer: Når gaden således tages i brug i gadeidrættens pædagogiske arrangementer, dukker en ambivalens op, hvor gaden både kan blive en produktiv pædagogisk kraft og et farligt sted, der producerer udsathed.

Udsathed blandt unge er en central pædagogisk problemstilling, som optager både pædagogisk praksis og forskning. Gadeidrættens opmærksomhed på udsathed er i den forbindelse også initieret af en bredere samfundsmæssig opmærksomhed på udsathed, der bl.a. drives frem af de private fonde, som økonomisk støtter flere projekter og initiativer inden for gadeidræt. Gadeidrættens tilgange til udsathed som et spørgsmål om uhensigtsmæssige tidsoverskud og stedtilhør samt dens ambitioner om at tilskynde til andre tid-sted-bevægelser i ungdomsliv tilføjer nye refleksioner og overvejelser til det fritids- og ungdomspædagogiske felt. Disse nye overvejelser og refleksioner vedrører dels at betragte udsathed som et relationelt fænomen og ikke som et individuelt fænomen, der 'bor i individet' og dels at modvirke udsathed ved at organisere og orkestrere på de unges tidsforbrug og stedtilhør. I den forstand tilbyder vores analyser af gadeidrætsaktørernes forhåbninger en tankefigur om tidsforbrug og stedtilhør, der kan assistere pædagogisk praksis i bredere forstand i relation til arbejdet med udsatte unge.

Yderligere har denne udsathedsoptik et bidrag til det bredere pædagogiske felt i form af overvejelser om, *hvordan* man kan tilskynde unge til andre tidsforbrug og stedtilhør. Gadeidrætten har eksplicite overvejelser om frivillighed, passion, fleksibilitet og spontanitet som væsentlige komponenter i tilskyndelsen til nye ungefællesskaber. Disse komponenter mimer gadekulturelle koder og fællesskaber, som de udfoldes af unge på byens multipladser og skaterparker i fællesskaber "for us, by us", som en gadeidrætsaktør formulerer det. Gadeidrætsaktørerne har

netop øje for den udfordring, at der skal organiseres og orkestreres på ungefællesskaberne på måder, som ikke udslukker det frivillige og spontane.

På denne måde udvider og udfordrer de gadepædagogiske fritidsorganiseringer det etablerede fritids- og ungdomspædagogiske arbejde via dels den specifikke udsathedskategorikonstruktion om tidsligt overskud og problematiske stedtilhør, dels erfaringer med og overvejelser om spontane og frivillige ungefællesskaber. Forhåbninger om at kunne afhjælpe udsathed via gadepædagogiske praksisser og ungefællesskaber er samtidig et arbejde med at blive genkendt som en relevant og attraktiv aktør i det fritids- og ungdomspædagogiske felt. Dette er et orienteringsarbejde, der er rettet mod, hvad det fritids- og ungdomspædagogiske arbejde potentielt kan blive til i fremtiden. Et orienteringsarbejde og passioneret engagement, der med andre ord retter sig mod det potentielle mulige, som endnu ikke er.

Hvordan det etablerede fritids- og ungdomspædagogiske felt forholder sig til denne nye aktør, falder uden for denne artikels fokus. Men det er nærliggende at forvente, at gadeidrætten kan udgøre en reel samarbejdspartner for det etablerede fritids- og ungdomspædagogiske felt, som i dag står overfor at skulle gentænke pædagogisk arbejde og praksis, herunder partnerskaber og aktiviteter, hvis den aktuelle dalende medlemstilslutning skal stoppes og konkurrencen fra andre fritidstilbud til unge skal vindes.

Litteratur

- Anderson, B. (2006). Becoming and being hopeful: towards a theory of affect. *Environment and Planning D: Society and Space*. Vol. 24,733-752
- Bäckström, Å., & Sand, A-L. (2019). Imagining and making material encounters: Skateboarding, emplacement and spatial desire. *Journal of Sport and Social Issues*, 43(2), 122-142.
- Beal, B., Atencio, M., Missy Wright, E. & McClain, Z. (2017). Skateboarding, community and urban politics: shifting practices and challenges. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 9(1), 11-23.
- Bergmann, R. & Højlund, H. (2015). *Hurra, skolen brænder! Ildsjælen som professionsideal i den åbne skole*. I H. Bjerg, & N. Vaaben (red.), *At lede efter læring: Ledelse og organiseringer i den reformerede skole* (s. 279-295). Frederiksberg. Samfundslitteratur.
- Bergmann, R. & Plotnikof, M. (2018). Kald det kærlighed: når den grænseløse skole lykkes ved at mislykkes. I J. Larsen, J. (red.), *Er du på tværs?: Om at lede og krydse grænser i nye pædagogiske landskaber* (s. 108-132). Ungdomsringen.
- Bjerg, H. & Vaaben, N. K. (red.) (2015). *At Lede Efter Læring: Ledelse og organiseringer i den reformerede skole*. Frederiksberg. Samfundslitteratur.
- Bruselius-Jensen, M. & Sørensen, N.U. (2017): *Unge fællesskaber – mellem selvfølgelighed og vedligeholdelse*. Aalborg Universitetsforlag.
- Falkenberg, H. (2017). *Skole- og ungdomsliv i overbygningsskolens rum og steder – diffraktive og rytmeanalytiske læsninger af skoleliv i nye organiseringer af udskolingen*. Ph.d.-afhandling. DPU, Århus Universitet.
- Falkenberg, H. & Juelskjær M. (2015). "Byg det op". *Læringsledelsens parkourisering*. I Bjerg, H. & Vaaben, N. (red.). *At lede efter læring. Ledelse og organiseringer i den reformerede skole* (s. 255-277). Samfundslitteratur.
- Falkenberg, H. & Præstmann Hansen, R. (2020). At fejre og frygte urban mangfoldighed. I *Social Kritik: Tidsskrift for social analyse & debat*. 32 (161), 8-15.

- Henriksen, L. S., Smith, S. R., & Zimmer, A. (2015). Welfare Mix and Hybridity. Flexible Adjustments to Changed Environments. Introduction to the Special Issue. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 26(5), 1591-1600.
- Hansen, C. S. (2014). Ungdomsklubbernes og gadeplansarbejdets historie og aktualitet. I M. Petersen, & G. Schrötter Johannsen (red.). *Unge livsvilkår: muligheder, risici og professionelle udfordringer* (1. udg., s. 48-66). Akademisk Forlag.
- Katznelson, N., Jørgensen, H. E. D., & Sørensen, N. U. (2015). *Hvem er de unge på kanten af det danske samfund? Om hverdagsliv, ungdomskultur og indsatser der gør en positiv forskel*. (1 udg.) Aalborg Universitetsforlag. Ungdomsliv, Nr. 1, CBE.
- Knudsen, B. T. & Stage, C. (2015). *Introduction: Affective Methodologies*. I: Knudsen, B.T & Stage, C. (red.) *Affective Methodologies. Developing Cultural Research Strategies for the Study of Affect*. (1-24). Palgrave Macmillan.
- Kofod, A. (2014). Organisering af danske unges fritid. Et historisk tilbageblik. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 9(1), 21-39.
- Larsen, J. (2018). *Fritid – den nye elev i klassen. Strategisk pædagogisk ledelse*. Ungdomsringen.
- Larsen, J. (red.) (2018) (red.). *Er du på tværs?: Om at lede og krydse grænser i nye pædagogiske landskaber*. Ungdomsringen.
- Laub, T. B & Pilgaard, M. (2013). *Sports participation in Denmark 2011*. Copenhagen, Danish institute for Sports Studies.
- Nielsen, A.M.W & Sørensen, N.U (2017). *Når kunst gør en forskel. Unge deltagelse i kunst- og kulturprojekter som alternativ arena for sociale indsatser*. Aalborg Universitetsforlag.
- Nielsen, L. Y., & Sørensen, N. U. (2014). *Unge i kunst- og kulturprojekter: Unge perspektiver på deltagelse i modelforsøg om ungekultur*. København: Kulturstyrelsen.
- Pedersen, R. & Feilberg, A. (2015). At lede efter læring på tværs af skole og fritid. Pædagoger mellem organisatoriske fantasier og professionelle værdier. I Bjerg, H. & Vaaben, N. K. (red.) (2015). *At Lede Efter Læring: Ledelse og organiseringer i den reformerede skole* (s. 169-185). Frederiksberg. Samfundslitteratur.
- Petersen, K. E., Hedegaard-Sørensen, L., Sørensen, T. E. M., & Ladefoged, L. (2019). *Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges hverdagsliv og fællesskaber i udsatte boligområder*. DPU, Aarhus Universitet.
- Pors, J. G., & Møller Hansen, C. L. (2018). *Det nye politiske og organisatoriske landskab for fritids- og ungdomspædagogiske ledere*. I J. Larsen (red.), *Er du på tværs?: Om at lede og krydse grænser i nye pædagogiske landskaber* (s. 30-53). Ungdomsringen.
- Præstmann Hansen, R. (2020). Seriøst (og) sjovt – når unge går til dans. *Social Kritik: Tidsskrift for social analyse & debat*, 32(161), 47-54.
- Rasmussen, M.S. (2020). Når fritiden bliver skole – (dis)engagement og overskridende processer i en passionsbaseret udskoling. I Brown, R., Falkenberg, H. & Rasmussen, M.S: *Ungdom i udskolingen – nye organiseringer af skoleliv og elevtilblivelser* (s. 93-122). Unge Pædagoger.
- Riis, H. B. (2013). Performing “the Other”: Rap as Social Change in the Danish Integration Project C:NTACT. I: S. A. Nietzsche (red.). *Hip-hop in Europe* (s. 345-363). Berlin, LIT Verlag.
- Sand, A-L., Jacobsen, G. H., & Elf, N. F. (2020). Fra «ghetto» til GAME-zone – territorial stigmatisering og stedslige taktikker for selvudtryk blandt unge. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 6, 69-87.
- Sand, A-L. (2019). Skal fritiden være i faste rammer? Fritidsorganisatoriske potentialer mellem planlægning og planløshed. *Dansk Sociologi*, 30(1), 1-29.
- Sandbjerg, C. (2014). *Ungdomsklubbernes og gadeplansarbejdets historie og aktualitet*. I Johansen, G. S. & Petersen, M. (red.). *Unge livsvilkår: muligheder, risici og professionelle udfordringer* (48-68) Akademiske forlag.
- Sernhede O. (2001). Svart Macho eller vit velour – Utenförskap, hiphop och maskulinitet i Det Nya Sverige. I: Ekenstam, C., Johansson, T. og Kuosmanen, J. (eds.): *Sprickor i fasaden – Manligheter i förändring: en antologi*, 258-286, Gidlunds Forlag, Hedemora
- Staanæs, D. (2004). *Etnicitet, køn og skoleliv*. Frederiksberg. Samfundslitteratur.

- Villadsen, K. (2010). Civilsamfundet i det foucaultske blik: Magtens relæ eller magtkritikkens base. *Dansk Sociologi*, 21(2), 7-31.
- Wheaton, B. (2007). After Sport Culture: Rethinking Sport and Post-Subcultural Theory. *Journal of Sport and Social Issues*, 31(3), 283-307.
- Østergaard, C. (2011). Hvor skal de foreningsløse børn gå hen og dyrke idræt efter skoletid? *Forum for Idræt*, 27(1), 80-88.